

Oponentský posudek na dizertační práci Mgr. Evy Velické *Bohuslav Martinů – Voják a tanečnice*, Univerzita Karlova, Praha 2014.

Práci Evy Velické *Bohuslav Martinů – Voják a tanečnice* považuji za zdařile napsaný spis, který zasvěceně hodnotí jednu z oper Bohuslava Martinů a současně obecněji reflektuje žánr komické opery. Velické nespornou výhodou je znalost relevantní literatury a orientace v aktuální diskusi.

Pokusme se nyní o postžení hlavních rysů Velické vnímání Martinů hudebního divadla. Práci otevírá úvodní oddíl *Geneze díla*, jenž v jednotlivých kapitolách přehledně mapuje motivy vzniku díla (*Hledání tématu první opery*), výběr libreta (*Libretista Jan Löwenbach*) a okolnosti brněnské premiéry, spolu s hodnocením významu instituce, ve které se premiérovala i některá následující Martinů díla (*Premiéry Martinů děl v Národním divadle v Brně, Dramaturgie Národního divadla Brno*). Již v těchto úvodních kapitolách autorka připravuje zdůvodnění postupů, jež se objeví v následujících kapitolách. Ty jsou především založeny na studiu pramenů a jejich interpretaci. Přísun bohatého materiálu skýtá zajímavé průhledy do biografie skladatele a současně "neredukovaně" odkrývá některé nové nejasnosti a možnosti dalšího interpretačního využití. Lze například sledovat Martinů snahu po přetlumočení Löwenbachova libretistického záměru a současně snahu nalézt dokonalý syntetický tvar budoucí opery.

Význam pramenné základny a ohlasové literatury potvrzuje druhý oddíl *Premiéra a dobová recepce*. Zde autorka bezděčně poukazuje na důležitost literárních komentářů pro fungování příslušných děl. Tyto prameny se stávají jedním z prostředků jejich výkladu. Snaha soustředit se na podstatné otázky a vytěžit z nabízeného materiálu další interpretační možnosti je zřejmá ve třetím oddíle *Voják a tanečnice jako komická opera*. Ve zdařilé sondě se autorka zamýšlí nad různými formami humoru či komiky. Naráží na některé formy vtipu v Martinů korespondenci, aby pak přešla k jednotlivým hudebním žánrovým oblastem; přes instrumentální, klavírní, scénickou hudbu, balet až k opeře. Přes relevantní literaturu dochází autorka ve své syntetické studii k hlubšímu ponoru do zkoumané problematiky a čtenáři předkládá fundovaný a přitom přehledný exkurs do literatury o Martinů a dějin vzpomínaného žánru. Rovněž zde se jedná o inspirativní text, jenž je velmi přitažlivý jak z pohledu nashromážděných informací, jejich interpretace a způsobem analytického pohledu na komickou operu. Na tomto místě a s ohledem na operu lze připomenout některá další možná řešení. Nabízejí se například principy *commedie dell' arte*. Tato historická forma italské

lidové komedie sehrála v hudebně divadelní tvorbě první třetiny 20. století určující roli při vzniku nových, avantgardních hudebně dramatických koncepcí. Autorka šla ovšem jinou cestou a pochopitelně a s ohledem na syžet opery připomenula *Antické inspirace*. Velická ukazuje Martinů operu na pozadí dobových hudebně dramatických koncepcí a klade si otázku po stylovém zařazení díla. Toto řešení předkládá s rozvahou: „Námět opery mu byl dodán ve formě hotového libreta, aniž by si byl skladatel sám před tím antickou látku zvolil, tudíž jeho vztah k antice byl v tomto případě spíše ‚zprostředkovaný‘“ (s. 101).

Exkurz po Martinů opeře je završen v závěrečné části Analýza opery. Zde se autorka mimo jiné soustředí na srovnání původního textu libreta a na vyhledávání situací, jež mají podpořit argumentaci shrnutou v závěru, že totiž Martinů psal svou operu s ohledem na tradici, s řadou narážek a ohlasů: „Martinů [tak naplnil] spíše vlastní pozdější požadavek podoby skladatelské práce jako ‚způsobu syntézy minulých epoch‘“ (s. 159).

Metodologickou otázku „Jak na Martinů?“, popisovanou na pozadí proměn hudebního divadla ve 20. století, řeší Velická po svém a současně s ohledem na tradici. Vedle vazeb na pražské učitele je metodologická síť utkaná především z názorů autoritativních prací německé muzikologické literatury. Jejich přesvědčivé využití na jedné straně vypovídá o autorčině odborné erudovanosti, na druhé straně o schopnostech jejich tvořivé interpretace.

Dizertační práci považuji za významný příspěvek ke zkoumání hudebního divadla 20. století a rád ji doporučuji k obhajobě.

V Brně dne 21. dubna 2014

Doc. PhDr. Lubomír Spurný, Ph.D.

Ústav hudební vědy Fylozořické fakulty

Masarykovy univerzity v Brně